

मसाला पिकातील आंतरमशागत, निगा व काढणी तंत्रज्ञान

सुरज खेडकर

आचार्य पदवी विद्यार्थी, उद्यानविद्या महाविद्यालय,
डॉ. बाळासाहेब सावंत कोंकण कृषि विद्यापीठ, दापोली

वर्षा चव्हाण

महाराष्ट्राची कोकण किनारपट्टी प्रामुख्याने मसाला पिके व पोफळीच्या बागांसाठी ओळखली जाते. प्रामुख्याने कालीमिरी, जायफळ, दालचिनी, वेलची, कोकम, हळद यासारखी पिके घेतली जातात.

कालीमिरी:

मिरी हे बागायती पिक असल्याने पावसाळा संपल्यावर मिरी वेलास पाणी पुरवठ्याची सोय करावी. ठिबक अथवा मायक्रोस्प्रिंकलर या नविन पद्धतिचा वापर योग्य ठरतो. मिरीच्या वाढीसाठी व चांगल्या उत्पन्नासाठी सेंद्रिय तसेच रासायनिक खते देण्यात यावी. तीन वर्षांनंतर प्रत्येक वेळेस २० किलो शेणखत / कंपोस्ट तसेच ३०० ग्रॅम युरिया, ५०० ग्रॅम सिंगल सुपर फॉस्फेट व २५० ग्रॅम म्युटे ऑफ पोटॅश द्यावे. हि खते दोन समान हप्त्यात ऑगस्ट - सप्टेंबर व जानेवारी - फेब्रुवारीत द्यावीत. मिरी भोवती सातत्याने आच्छादन ठेवावे, त्यासाठी आधाराच्या झाडांची गळुन पडलेली पाने, गवत यांचा वापर करावा. वेलीची उंची ५ - ६ मीटरपेक्षा जास्त वाढू देऊ नये.

जानेवारी ते मार्च या कालावधीत मिरीचे घोस काढण्यासाठी तयार होतात. जेव्हा घोसामधील १ - २ मणी पिवळे अगर नारंगी रंगाचे झाल्यानंतर ती घोस काढावीत. या घोसातील दाणे वेगळी काढून मलमलच्या कापडात भरून उकळत्या पाण्यात एक मिनीट बुडवावी. उकळत्या पाण्यामध्ये बुडवून घेतलेली मिरी उन्हामध्ये ३ - ५ दिवस चांगली वाळून घ्यावी.

जायफळ:

पावसाळा संपत आला की तणांची काढणी करावी. झाडाच्या भोवताली आच्छादन करावे. यामुळे तणांचा बंदोबस्तही होईल व ओलावा टिकून राहिल. जमिनीच्या पोतानुसार पाण्याचे व्यवस्थापन करावे. साधारणतः ७ - ८ दिवसांनी हिवाळ्यात व उन्हाळ्यात ३ ते ५ दिवसांनी पाणी द्यावे. दहा वर्षांपासून प्रत्येक झाडाला ५० किलो शेणखत, १ किलो युरिया, ६५० ग्रॅम सिंगल सुपर फॉस्फेट व १ किलो म्युटे ऑफ पोटॅश द्यावे. झाड एक वर्षाचे असेल तर १० किलो शेणखत/ कंपोस्ट, ५० ग्रॅम नत्र, २५ ग्रॅम स्फुरद आणि १०० ग्रॅम पालाश हि खते द्यावीत. झाड वाढेल तशी मात्रा वाढवावी.

जायफळापासून उत्पादन साधारणतः ७ ते ८ वर्षांच्या कालावधीनंतर सुरु होते. तर कलमांपासून साधारणपणे चौथ्या वर्षापासून उत्पादन मिळू लागते. पक्व झालेली पिवळ्या रंगाची फळे जेव्हा देठाच्या विरोधी बाजूस तडा गेला असेल तेव्हा काढावीत अथवा जमिनिवर पडल्यानंतर गोळा करावीत. टरफले वेगळी करून जायपत्री ६ ते ८ दिवसांत तर जायफळे १५ दिवसांत वाळतात.

सुधारीत जाती: कोकण सुगंधा, कोकण स्वाद, कोकण श्रीमंती आणि कोकण संयुक्ता

कोकम:

कोकमाची योग्य वाढ व चांगल्या उत्पादनासाठी संतुलित खतांचा पुरवठा करावा. पहिल्या वर्षी २ किलो शेणखत, १०० ग्रॅम युरिया, १५० ग्रॅम सिंगल सुपर फॉस्फेट व ५० ग्रॅम म्युटे ऑफ पोटॅश द्यावे. प्रत्येक वर्षी ही मात्रा वाढत न्यावी. रोपांपासून लागवड केली असेल तर झाडाला फुले येण्यासाठी ६ - ७ वर्ष लागतात. फुले येण्याचा कालावधी साधारणतः ऑक्टोबर ते नोव्हेंबर महिना आहे. याच कालावधीत फुलांच्या प्रकारावरून नर व मादीची रोपे ओळखावीत. जेणे करून बागेत फक्त १० टक्केच नर झाडे ठेवून इतर नर झाडे काढून टाकावी. फुले आल्यानंतर ५ ते ६ महिन्यांनी फळे काढण्यास येतात. बहुतांश वेळा कोकमाची फळे पावसाळ्यात तयार होतात व वाया जातात. हि फळे लवकर तयार होण्यासाठी ३ टक्के पोटॅशियम नायट्रेटची दोन वेळा फवारणी करावी. पहिली फवारणी फळधारणा झाल्यावर तर दुसरी २० दिवसांनी करावी. कोकम फळाची काढणी साधारणतः सकाळी लवकर व दुपारी ४ वाजल्यानंतर करावी. पावसाळा सुरु होण्याआधी फळे मिळवण्यासाठी सुधारीत जातीची लागवड करावी.

सुधारीत जाती: कोकण अमृता, कोकण हातीस

हळद:

कोकणात आता मोठ्या प्रमाणावर हळद लागवड होत आहे. साधारणतः जुन महिन्यात हि लागवड केली जाते. सततचा पाऊस व इतर भागापेक्षा जास्त पाऊस असल्याकारणाने हळदीची लागवड एक डोळा पध्दतीने रोपे तयार करून करतात. पावसाळा संपत आला किंवा शाकिय वाढ थांबली की हळदीला फुले येतात. कंद जमिनीवर येऊन उघडे पडू नयेत म्हणून हळदीला मातीची भर घालावी उंची वाढत नसल्याकारणाने या कालावधीत नत्रयुक्त खतांचा वापर कमी करावा. साधारणतः लागवडीनंतर १५० ते २१० दिवसांमध्ये कंद फुटून त्यांची वाढ सुरु होते. उरलेल्या दिवसात कंद भरतात व जाडी आणि वजन या दिवसामध्ये वाढते.

गड्डे पक्के झाल्यावर हळदिची पाने पिवळी पडून सुकतात. वाळलेला पाला जमिनीलगत कापून काढावा. पाणी १५ ते ३० दिवसाअगोदरच बंद करावे. कंद कुदलीच्या साहाय्याने काढावे व योग्य ठिकाणी साठवावे.

सुधारीत जाती: वायगाव, सेलम, SK - ४ इत्यादी.

(संपर्क: +९१ ९८५०५३२४८५)